

Muud aktid

Erinevalt eespool kirjeldatud õiguslikult siduvatest teisestest aktidest ei ole **arvamused ja soovitused** õiguslikult siduva jõuga (ELTL artikkel 288), kuid neid käsitatakse kui juhtnööre või suuniseid nii õigusloomes kui ka üldises halduskäitumises. Soovitused ja arvamused ei ole õigusaktid. Mõnikord nimetatakse neid ka riigisisese õiguse ühtlustamise kaudseteks allikateks.

Lisaks ELTLis nimetatud teisestele õigusaktidele võib ELi õigusest leida suurel hulgal nn **leebe regulatsiooni dokumente**, nagu näiteks teatised, raamdokumendid, juhendid, kokkuvõtted, järeldused, resolutsioonid ja kodukorrad. Enamik nimetatud dokumentidest ei ole siduvad, see tähendab, et neil ei ole seaduse jõudu ja need ei ole vastu võetud õigustloovatele aktidele ette nähtud menetlust rakendades. Olgugi et tegemist on pigem soovitusliku iseloomuga dokumentidega, on nende eesmärk siiski teatud käitumist reguleerida või ühtlustada.

Nõukogu järeldused (nõuavad konsensust) või **eesistujariigi järeldused** (kui konsensust ei ole võimalik saavutada) võetakse vastu pärast nõukogu istungil toimunud arutelu. Need võivad sisaldada konkreetset teemat võetud poliitilist seisukohta. Ülemkogu järeldused on poliitiliselt siduvad ja võetakse alati vastu ühehäälselt, mistõttu on nad ELi poliitikakujundamises määrava tähtsusega. Nõukogu resolutsioonides määratakse tavaliselt kindlaks edasise töö suunad mingis konkreetsetes poliitikavaldkonnas. Neil ei ole õiguslikku tagajärge, kuid nendes saab kutsuda komisjoni üles esitama ettepanekut või astuma edasisi samme. Juhul kui resolutsioon hõlmab valdkonda, mis ei kuulu täielikult ELi pädevusse, võetakse vastu nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon. Kodukorrad on siduvad käitumisjuhendid institutsioonidele, mille tegevust nad reguleerivad.

Peale aluslepingute ja nimetatud õigusaktide mängivad Euroopa Liidu õigusruumis määravat rolli ka **Euroopa Kohtu otsused**. Euroopa Liidu kohtupraktikas on kohus ELi õigusnorme tõlgendanud ning täpsustanud, samuti on kohus loonud ELi õiguse põhimõtteid.

Endise II ja III samba aktid

Enne Lissaboni lepingu jõustumist kujutati ELi kolmesambalisena. Seetõttu liigitati ELi õigusakte ka I, II ja III samba aktideks. Sellest liigitusest lähtuvalt olid määrused, direktiivid, otsused, soovitused ja arvamused I samba aktid, kuna need võeti vastu ELi I sambasse kuulunud EÜ asutamislepingu alusel. EL võttis õigusakte vastu ka II ja III samba raames. II samba ehk ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika akte (ühismeetmeid, ühiseid seisukohti) ja III samba ehk kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusalase koostöö akte (ühiseid seisukohti, raamotsuseid) võeti vastu ELi lepingu alusel.

Endise III samba õigusaktidest väärrib jätkuvalt tähelepanu **raamotsus**, millega reguleeriti politsei- ja õigusalast koostööd kriminaalasjades ning millel on direktiiviga sarnane õigusmõju. Raamotsus on liikmesriigile siduv saavutamist vajava eesmärgi seisukohalt, kuid jätab valikuvabaduse vormi ja meetodi suhtes.

Lissaboni lepinguga ELi sammaste struktuur kadus ning kriminaalasjade valdkonnas tehtava politsei- ja õigusalase koostöö raames hakati vastu võtma tavapäraseid õigusakte – määruseid ning direktiive,

erinevused jäid seega püsima ainult ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas. Samas säilib varem vastuvõetud ELi õigusaktide (sh raamotsuste) õiguslik toime kuni selle õigusakti kehtetuks tunnistamise, tühisteks tunnistamise või muutmiseni. Alates 1. detsembrist 2014. a saab komisjon liikmesriigi raamotsuse rakendamata jätmise pärast Euroopa Kohtusse kaevata. Lisaks on Euroopa Kohtul pädevus teha raamotsuste kehtivuse ja tõlgendamise kohta eelotsuseid.

Ühise välis- ja julgeolekupoliitika aktid

Ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) vallas võtab nõukogu vastu otsuseid. ÜVJP otsuseid võtab nõukogu vastu ELi lepingu artikli 29 alusel ja neis määratakse liidu lähenemisviis konkreetsele geograafilist või temaatilist laadi küsimusele. EL võib ELTL artikli 215 kohaselt võtta ka nende otsuste rakendamiseks vajalikke meetmeid. Liikmesriigid peavad tagama, et nende riigi poliitika vastab liidu seisukohtadele. See võib tähendada muu hulgas riigisiseste (rakendus)aktide vastuvõtmist. ÜVJP otsused võetakse nõukogus vastu ühehäälselt ning need ei ole liikmesriikides vahetult kohaldatavad ega anna üksikisikutele õigusi ega pane kohustusi, vaid seovad üksnes liikmesriike, kellel lasub kohustus tagada otsustes sisalduva riigisisene rakendamine. ÜVJP otsuste rakendamiseks vastu võetud määrused on seevastu otsekohalduvad, nagu kõik määrused. ÜVJP valdkonnas vastuvõetud nõukogu otsused tunneb ära ja neid on võimalik eristada pealkirjas sisalduva lühendi ÜVJP järgi.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 22.10.2024